

ŠKOLA V PŘÍRODĚ

Je důležité, abychom zajistili bezpečnost a ochránili zdraví dětí – žáků ve školách a školských zařízeních, v souladu s Metodickým pokynem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j.: 37 014/2005-25 a v souladu s příslušnými ustanoveními následujících obecně platných předpisů, v platném znění:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů,
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích,
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích,
- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání,
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky,
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři,
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných,
- Vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.,
- Vyhláška č. 238/2011 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch,
- Vyhláška č. 341/2002 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Tento soubor obsahuje obecné informace a povinnosti týkající se organizace školních výletů a akcí mimo školu ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví dětí.

Zvláštní činnosti jsou ty, které nejsou obvyklé, tedy činnosti, které např. nebývají běžnou náplní aktivit kolektivů dětí a mládeže. Při takových činnostech hrozí zpravidla zvýšené riziko ohrožení, úrazu a vzniku škody, většinou jsou podmínkou pro jejich konání určité speciální kvalifikační předpoklady vedoucích a větší zkušenost kolektivu. Při každé takové zvláštní činnosti je třeba zvýšené opatrnosti, vyšší kázně kolektivu a autority vedoucího a zevrubnějšího poučení v oblasti bezpečnosti práce účastníků takové činnosti.

ŠKOLA V PŘÍRODĚ, ZOTAVOVACÍ AKCE

Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost, popř. i získat specifické znalosti nebo dovednosti.

Za zotavovací akci se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti, a to i v případě, že se ho účastní mladiství. Na pořádání výchovně rekreačních táborů se vztahují podmínky upravené pro pořádání zotavovacích akcí. Povinnosti pořadající osoby splní pověřená osoba, která tábor zřídila, a není-li taková osoba, splní tyto povinnosti ten, kdo výchovně rekreační tábor pro děti zřídil.

Požadavky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě jsou uvedeny v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících předpisů, v platném znění.

Zotavovací akce (§ 8):

- Osoba, která přijala děti na zotavovací akci (pořadající osoba), je povinna zajistit její umístění, zásobování vodou a odstraňování odpadků a splaškových vod v souladu s hygienickými požadavky upravenými prováděcím právním předpisem. Pořadající osoba je dále povinna dodržet hygienické požadavky na prostorové a funkční členění staveb a zařízení, jejich vybavení a osvětlení, ubytování, úklid, stravování a režim dne, které upraví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis stanoví, které potraviny nesmí pořadající osoba na zotavovací akci podávat ani používat k přípravě pokrmů, ledaže budou splněny podmínky upravené tímto prováděcím právním předpisem.
- Pořadající osoba je povinna jeden měsíc před zahájením zotavovací akce ohlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví:
  - termín a místo jejího konání,
  - počet dětí zúčastněných na zotavovací akci,
  - způsob jejího zabezpečení pitnou vodou a
  - způsob zajištění stravování účastníků zotavovací akce.
- Jako součást ohlášení předloží pořadající osoba v případě, že pitná voda není zabezpečena z veřejného vodovodu nebo z veřejného zdroje pitné vody, protokol o kráceném rozboru jakosti pitné vody. Rozsah kráceného rozboru jakosti pitné vody stanoví prováděcí právní předpis. Protokol nesmí být starší než 3 měsíce.

Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci (§ 9):

- Mateřská škola a základní škola může na školu v přírodě vyslat jen dítě, které je zdravotně způsobilé. Podrobné požadavky na zdravotní způsobilost jsou uvedeny v kapitole Zdravotní předpoklady v této směrnici.

Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci (§ 10):

- Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dohled nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Podrobné požadavky na zdravotní způsobilost jsou uvedeny v kapitole Zdravotní předpoklady v této směrnici.
- Fyzické osoby činné při stravování musí splňovat požadavky stanovené pro výkon činností epidemiologicky závažných, tzn. musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví (viz § 19 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění).

Povinnost základní a mateřské školy, které vysílají děti na školu v přírodě, a pořádající osoby (§ 11):

- Zajistit základní péči o zdraví všech účastníků po dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě.
- Zajistit kontrolu dodržování hygienických požadavků stanovených tímto zákonem a prováděcím právním předpisem a kontrolu dodržování zásad osobní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, a to prostřednictvím způsobilé fyzické osoby (zdravotník). Za způsobilou se pro účely tohoto zákona považuje fyzická osoba, která má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka, fyzická osoba, která absolvovala kurs první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při škole v přírodě nebo zotavovací akci, a student lékařství po ukončení třetího ročníku. Náplň kursu první pomoci upraví prováděcí právní předpis.
- Zajistit účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10.
- Zajistit účast zdravotníka při kontrole zdravotních průkazů fyzických osob provádějících činnosti epidemiologicky závažné, při převzetí posudků a prohlášení o zdravotní způsobilosti, při sestavování jídelníčku a režimu dne; dosažitelnost zdravotníka 24 hodin denně po celou dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě; pořízení výpisu z posudků o zdravotní způsobilosti zdravotníkem; ve výpisu zdravotník uvede závěr posudku a které zdravotnické zařízení posudek vydalo.
- Zajistit vrácení posudků o zdravotní způsobilosti po ukončení školy v přírodě nebo zotavovací akce zákonným zástupcům dětí a fyzickým osobám činným při škole v přírodě nebo zotavovací akci.
- Zajistit vybavení lékárníčky pro školu v přírodě nebo zotavovací akci podle druhu akce. Nejmenší obsah lékárníčky pro školy v přírodě a zotavovací akce upraví prováděcí právní předpis.
- Zajistit péči praktického lékaře dostupného z místa konání školy v přírodě nebo zotavovací akce, s výjimkou putovní zotavovací akce.
- Zajistit vedení zdravotnického deníku a seznamu účastníků, prohlášení zákonných zástupců o zdravotní způsobilosti dětí, výpisů z posudků o zdravotní způsobilosti dětí a fyzických osob činných při škole v přírodě nebo zotavovací akci a následné uchování těchto dokumentů po dobu 6 měsíců od skončení školy v přírodě nebo zotavovací akce.
- Zajistit informovanost osoby, která má dítě v péči, o zdravotních potížích, které dítě v průběhu školy v přírodě nebo zotavovací akce prodělalo, a o případném kontaktu s infekcí.
- Zajistit instruktáž všech fyzických osob činných na zotavovací akci, s výjimkou zdravotníka, o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví včetně základů první pomoci, pokud se takové instruktáže dosud nezúčastnily.

Jiné podobné akce pro děti (§ 12):

- Při organizovaném pobytu dětí v počtu menším nebo po dobu kratší než je stanoveno pro zotavovací akci (tzn. méně než 30 dětí, méně než 5 dnů), s výjimkou akcí pořádaných pro děti v poměru rodinném a obdobném, musí osoba, která akci pořádá, zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení, zásobování akce pitnou vodou v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem pro zotavovací akce a účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10.

Vnitřní prostředí staveb (§ 13):

- Uživatelé staveb pro zotavovací akce nebo školy v přírodě jsou povinni zajistit, aby vnitřní prostředí pobytových místností v těchto stavbách odpovídalo hygienickým limitům chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů, upravených prováděcími právními předpisy. Tím není dotčena povinnost vlastníka stavby podle zvláštních právních předpisů udržovat stavbu v dobrém stavebním stavu (dle požadavků stavebního zákona).

ZÁSADY BEZPEČNOSTI A ZÁKLADNÍ POVINNOSTI

POVINNOSTI ŠKOLY

Škola (školské zařízení) je povinna:

- zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově (dále jen „vzdělávání“), při činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb,
- přijímat na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik (předcházení rizikům); při stanovení konkrétních opatření bere v úvahu zejména možné ohrožení žáků a zároveň přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu,
- seznamovat děti – žáky – studenty s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví tak, aby bylo dosaženo jejich bezpečnosti,
- přihlížet k základním fyziologickým potřebám žáků a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů,
- vydat školní řád, resp. vnitřní řád (pro školská zařízení), který upravuje podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců a podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,
- zveřejnit školní řád nebo vnitřní řád na přístupném místě ve škole,
- prokazatelným způsobem seznámit se školním řádem nebo vnitřním řádem zaměstnance a žáky školy a informovat o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků.

POVINNOSTI ŽÁKŮ

Žáci jsou povinni na úseku zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zejména:

- dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni,
- plnit pokyny pedagogických pracovníků školy a školského zařízení, pokyny vedoucího výletu nebo akce, příp. jiných zaměstnanců školy nebo osob vykonávajících dohled, vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem,
- dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví a pravidla požární ochrany,
- chránit své zdraví i zdraví jiných osob,
- dodržovat stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu,
- dbát na čistotu a pořádek,
- řídit se pokyny provozovatelů zařízení, která využívají,
- vystupovat slušně a ohleduplně, svým chováním na veřejnosti reprezentovat školu,
- hlásit neprodleně každý úraz.

POVINNOSTI ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni:

- na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení, vedoucího výletu nebo instruktora akce se osobně zúčastnit projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání, výletu nebo akce,
- informovat školu a školské zařízení o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtíží dítěte nebo žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání, výletu nebo akce,
- dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka ve vyučování, na výletě nebo akci v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem.

POUČENÍ DĚTÍ – ŽÁKŮ

Škola zajistí, aby žáci byli poučeni a seznámeni:

- o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se účastní při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním,
- s konkrétními pokyny,
- s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků (v přiměřeném rozsahu),
- se zásadami bezpečného chování,
- s možnými riziky a odpovídajícími následnými opatřeními, se kterými se mohou žáci setkat při činnostech mimo školu (např. nebezpečí od neznámých lidí, nebezpečí násilí a šikany – viz metodický pokyn MŠMT, nálezy nebezpečných předmětů apod.),
- s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, pokud se vztahují na příslušnou činnost nebo akci,
- s ustanoveními školního řádu, vnitřního řádu, řádů sportovních zařízení, apod.,
- s dalšími opatřeními školy, jež mohou mít bezpečnostně preventivní význam.

Poznámka: Právní a ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví jsou předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými přípravky a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Dokladem o provedeném poučení je záznam o poučení (např. v třídní knize), přílohou je osnova poučení. Pokud to stanoví předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, nebo je-li to odůvodněno rizikem činnosti, musí být znalosti žáků ověřeny.

Žáky, kteří nebyli v době poučení přítomni, je třeba v nejbližším vhodném termínu poučit. Ve složitějších případech, zejména při seznámení se s obsahem důležitých předpisů, pokynů a norem o bezpečnosti technických zařízení, se pořídí zápis podepsaný žáky, z něhož lze podle potřeby zjistit konkrétní obsah provedeného poučení.

DOHLED NAD DĚTMI – ŽÁKY

Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled (§ 164 č. 561/2004). Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení, tzv. dohled, a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí.

Pro bezpečnost a ochranu zdraví dětí – žáků – studentů má výkon dohledu nad jejich činností mimořádný význam. Konkrétní úkoly a podrobnosti v péči o bezpečnost a ochranu zdraví a v jejich rámci i úkoly dohledu nad dětmi, žáky a studenty škol a školských zařízení stanoví pro jednotlivé typy škol a školských zařízení obecně platné právní předpisy.

O zajištění náležitého dohledu rozhoduje ředitel školy. Vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. Ředitel školy pověří dohledem pedagogického pracovníka, stanoví rozvrh dohledu nad žáky a vyvěsí ho na takovém místě, aby bylo možno při kontrolní činnosti snadno rozpoznat, který pedagogický pracovník dohled koná.

Pedagogičtí pracovníci vykonávají podle pokynů ředitele dohled i mimo školu, např. při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze školních vzdělávacích programů, při účasti na soutěžích, přehlídkách popř. při jejich přípravě a na jiných akcích organizovaných školou.

Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dohled konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být řádně poučeny o povinnostech dohledu a ředitel školy o tomto poučení provede písemný záznam, který osoba pověřená dohledem podepíše.

Při akcích konaných mimo školu, kdy místem pro shromáždění žáků není škola, začíná dohled 15 minut před dobou shromáždění na určeném místě. Po skončení akce dohled končí na předem určeném místě a v předem stanoveném čase. Místo a čas shromáždění žáků a skončení akce oznámí škola nejméně jeden den před konáním akce, buď zákonným zástupcům žáků, nebo přímo zletilým žákům.

Při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, dodržují žáci předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a předpisy o požární ochraně platné v těchto objektech. Žáci dodržují stanovený režim dne a pokyny vydané pro dobu nočního klidu. Za seznámení žáků s těmito pokyny a za kontrolu jejich dodržování odpovídá vedoucí akce nebo jím určený pedagogický pracovník. Vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu.

Kromě ustanovení uvedených v této kapitole, jež mohou souviset s výkonem dohledu, existují ještě další zvláštní ustanovení v právních předpisech nebo ve vzdělávacích programech, např. ustanovení o dělení tříd na skupiny, nebo jiná ustanovení o poměru mezi počtem žáků a počtem dozírajících osob, příp. ustanovení podrobněji určující způsob výkonu dohledu. Jedná se např. o následující předpisy:

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, § 3

- Při akcích konaných mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, § 11

- V jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci. Vyžaduje-li to zdravotní stav žáka, je možné ve škole při zdravotnickém zařízení a s žáky s těžkým zdravotním postižením konat plavecký výcvik individuálně.
- Lyžařský výcvik provádí 1 pedagogický pracovník s nejvýše 8 žáky se zdravotním postižením. U žáků slabozrakých a žáků s tělesným postižením připadá na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 6 žáků, u žáků nevidomých na 1 pedagogického pracovníka připadá 1 žák.
- Přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

OCHRANA ZDRAVÍ

ZDRAVOTNÍ PŘEDPOKLADY

Školy se řídí ustanoveními zvláštních předpisů, které se týkají zjišťování zdravotního stavu žáků a jejich zdravotní způsobilosti pro příslušný obor vzdělání.

Pro účast na některých vzdělávacích činnostech školy, např. na škole v přírodě, sportovních a tělovýchovných akcích, výuce plavání nebo lyžařském výcviku, se vyžaduje zdravotní způsobilost, kterou posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost.

Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci (§ 9 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění):

- Základní škola může na školu v přírodě vyslat jen dítě, které:
  - a. je zdravotně způsobilé k účasti na ní a podrobilo se stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci,
  - b. nejeví známky akutního onemocnění (např. horečky nebo průjmu), a
  - c. ve 14 kalendářních dnech před odjezdem do školy v přírodě nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření.
- Pořádající osoba může na zotavovací akci přijmout jen dítě, které splňuje výše uvedené požadavky.
- Zdravotní způsobilost dítěte (podle bodu a)) pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje. Praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje, v posudku dále uvede, zda se dítě podrobilo

stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. Vzor posudku upraví prováděcí právní předpis. Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte má platnost po dobu jednoho roku od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti dítěte.

- Skutečnosti uvedené v bodech b) a c) potvrzuje v písemném prohlášení zákonný zástupce dítěte. Toto potvrzení nesmí být starší než jeden den.
- Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte a písemné prohlášení předá zákonný zástupce pořadající osobě, vysílající základní škole nebo mateřské škole.

Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci (§ 10 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění):

- Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dohled nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé.
- Zdravotní způsobilost posuzuje a posudek vydává praktický lékař, který fyzickou osobu registruje. Tento posudek má platnost jeden rok od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti fyzické osoby.
- Posudek o zdravotní způsobilosti předají fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci, s výjimkou pedagogických a zdravotnických pracovníků, vysílající mateřské škole, základní škole nebo pořadající osobě.
- Fyzické osoby činné při stravování musí splňovat požadavky stanovené pro výkon činností epidemiologicky závažných, tzn. musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví (viz § 19 zákona č. 258/2000 Sb., v platném znění).

Zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci jsou povinni informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh vzdělávání nebo na účast na výše uvedených akcích.

Změny zdravotního stavu, ke kterým dojde v průběhu vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a které mohou mít vliv na zapojení žáka do prováděných činností, oznamují žáci okamžitě příslušnému pedagogickému pracovníkovi.

PRVNÍ POMOC A OŠETŘENÍ, LÉKÁRNIČKY, ÚRAZY

Opatření k zajištění první pomoci při školních akcích konaných mimo školu:

- Škola zajistí, aby byly vytvořeny podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci a lékařského ošetření při úrazech a náhlých onemocněních.
- Škola zajistí, aby se zásadami poskytování první pomoci byli seznámeni žáci a všichni zaměstnanci školy.
- Škola zajistí, aby na vhodných místech byl umístěn seznam telefonních čísel zdravotnických zařízení včetně zdravotnických zařízení zajišťujících dopravu raněných a nemocných.
- O provedených opatřeních informuje škola kromě pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy i žáky.

Lékárničky první pomoci:

- Škola odpovídá za zajištění lékárníček první pomoci s potřebným vybavením.
- Vybava jednotlivých lékárníček je stanovena ve zpracované směrnici Plán první pomoci (traumatologický plán), a to podle typu akce:
  - vybavení lékárníčky – školní výlet,
  - vybavení lékárníčky – škola v přírodě, zotavovací akce pro děti.

Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě je stanoven v příloze č. 4 vyhlášky č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb.

Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)	
Tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubů	(analgetika)
Tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty	(antipyretika)
Tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem	(antiemetika)
Živočišné uhlí	
Nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů	(otorinolaryngologika)
Kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli	(antitusika, expektorancia)
Kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu	(stomatologika)
Mast nebo sprej urychlující hojení, např. popálenin	(dexpantenolový sprej)
Oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí	(oftalmologika)
Mast nebo gel při poštípání hmyzem	(lokální antihistaminika)
Tablety při systémové alergické reakci	(celková antihistaminika)
Přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran	
Dezinfekční prostředek na okolí rány	
Inertní mast nebo vazelína	
Obvazový a jiný zdravotnický materiál	
Gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní	různé rozměry
Náplast na cívce	různé rozměry
Rychloobvaz na rány	různé rozměry
Obinadlo elastické	různé rozměry
Obvaz sterilní	různé rozměry
Obinadlo škrťací pryžové	
Šátek trojčipý	
Vata obvazová a buničitá	
Teploměr lékařský	
Rouška resuscitační	
Pinzeta anatomická	
Pinzeta chirurgická rovná	
Lopatky lékařské dřevěné	
Lékařské rukavice pryžové	
Rouška PVC, 45 x 55 cm	
Dlahy pro fixaci	různé rozměry
Různé	
Nůžky	
Zavírací špendlíky	různé velikosti
Záznamník s tužkou	
Svítilna / baterka včetně zdroje	

ZVLÁŠTNÍ PRAVIDLA PŘI NĚKTERÝCH ČINNOSTECH

Kromě obecných zásad úrazové prevence musí být při některých činnostech dodržována další zvláštní pravidla. Je tomu tak zejména při následujících činnostech:

- koupání,
- výuka plavání,
- lyžařský výcvik,
- sportovní a turistické akce.

Ve všech takových případech klade škola zvýšený důraz na dodržování pokynů, právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, pokynů a zásad úrazové prevence pedagogickými pracovníky i žáky. Důsledně musí být vyžadováno ukázněné chování žáků. Žák musí mít k dispozici svůj průkaz zdravotní pojišťovny nebo jeho kopii.

Při pohybových a sportovních činnostech (míčové hry apod.) se účastníci musí řídit ustanoveními o bezpečnosti obsaženými v pravidlech pro příslušnou pohybovou činnost (viz jednotlivé přílohy této směrnici), danou věkovou skupinu a jejich modifikaci pro dané prostorové podmínky a ustanoveními soutěžních řádů daných sportů.

Při sportovních a jiných činnostech, kde je zvýšená možnost ohrožení zdraví, se žáci musí řídit pokyny vyučujícího. Vyučující nesmí dovolit, aby se žák bez odložení nebo bez zabezpečení proti možnosti zranění a zachycení ozdobných a jiných pro činnost nevhodných a nebezpečných předmětů účastnil příslušné činnosti. Těmito ozdobnými, pro činnost nevhodnými a nebezpečnými předměty jsou např. náramky, hodinky, náušnice, pearcing, náhrdelníky, prsteny ozdobné kroužky apod. Žáci tyto předměty musí odložit na určená místa (např. v šatně), způsob zajištění předmětů stanoví ředitel ve školním řádu, příp. vedoucí pro danou činnost.

Žáci musí používat vhodný oděv a obuv a musí mít výstroj podle druhu vykonávané činnosti a podle pokynů učitele, který dodržování tohoto požadavku kontroluje. Žáci musí mít oděv a obuv v řádném a použitelném stavu.

UVOLŇOVÁNÍ ŽÁKŮ Z ÚČASTI NA AKCI

Ředitel školy může ze závažných důvodů, zejména zdravotních, uvolnit žáka na žádost zcela nebo zčásti z účasti na dané akci. Žáka se zdravotním postižením může také uvolnit z provádění určitých činností. Konkrétní podmínky, za nichž lze uvolnit žáka, stanoví školní řád.

Při uvolňování žáka bere ředitel školy v úvahu posudek nebo písemné doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře.

ORGANIZACE VÝLETŮ A AKCÍ MIMO ŠKOLU

POVINNOSTI VEDOUcíHO VÝLETU NEBO AKCE MIMO ŠKOLU

Za přípravu, organizaci, provedení a vyhodnocení výletu nebo akce konané mimo školu odpovídá pověřená osoba – vedoucí (třídní učitel, vedoucí výletu, vedoucí instruktor apod.), který je povinen oznámit termín výletu nebo akce nejméně 3 týdny (doporučeno) před jejím konáním řediteli školy.

Vedoucí výletu nebo akce konané mimo školu zajistí zejména:

- podrobný harmonogram výletu nebo akce konané mimo školu,
- seznámení rodičů (zákonných zástupců) s cílem a organizačním zajištěním výletu nebo akce, včetně písemného souhlasu rodičů (zákonných zástupců s účastí dítěte na akci),
- seznámení dětí – žáků – studentů s cílem výletu nebo akce, s režimem dne a s pokyny pro dobu nočního klidu,
- seznam dětí – žáků – studentů s telefonickým kontaktem na rodiče (zákonné zástupce),
- prověření zdravotní způsobilosti dětí – žáků – studentů, vedoucí nevyžaduje zvláštní lékařské potvrzení (pouze ve stanovených případech), jen zváží s ohledem na náročnost akce, zda se jí mohou zúčastnit žáci tělesně oslabení po nemoci, žáci uvolnění z výuky některého předmětu, astmatici, alergici, apod.; žáci nepřihlášení na akci se účastní výuky v jiné třídě,
- poučení dětí – žáků – studentů a ostatních účastníků o bezpečnosti a ochraně zdraví, požární ochraně, dopravní kázni, ekologických předpisech, nebezpečí pobytu v přírodě, zásadách slušného chování, apod., zápis o poučení uvede např. do třídní knihy,
- dostatečný počet zletilých osob pro vykonávání dohledu nad dětmi po celou dobu akce s ohledem na právní předpisy, při akcích konaných mimo školu, kdy jsou jejich účastníci ubytováni v objektech jiných osob, vedoucí akce rozhodne o způsobu provádění dohledu v době nočního klidu,
- možnost telefonického kontaktu po celou dobu konání akce, telefonní číslo nahlásí vedení školy i rodičům,
- vyúčtování akce po skončení výletu, tzn. prokazatelným způsobem s ním seznámí zákonné zástupce dětí, vrátí nevyčerpané finanční prostředky, doklady o vyúčtování uschová.

Vedoucí výletu nebo akce konané mimo školu v průběhu výletu nebo akce zajistí zejména:

- dodržování předpisů a metodických pokynů a zásad, tzn. střídání činností, dostatek odpočinku, přizpůsobení pohybových činností nejslabším účastníkům, sledování zdravotního stavu a potíží dětí, přiměřená zátěž dětí apod.,
- bezpečnost a ochranu zdraví dětí, tzn. pro pohybové činnosti dětí vyhledává bezrizikové prostory, činnosti provádí jen za dostatečného dohledu, ve vhodných podmínkách a počasí,
- aby celodenní výlety nebyly organizovány do vzdálenějších míst, pokud není zajištěna správná životospráva (teplý oběd, odpočinek apod.),
- aby při převlékání dětí v šatnách byl zajištěn stálý dohled,
- aby děti nepřišly do styku s předměty, jimiž by se mohly zranit (upozorňovat na nebezpečí).

CHŮZE PO SILNICI, VIDITELNOST

Pro chůzi a útvar chodců platí ustanovení § 53 až § 56 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů:

§ 53

1. Chodec musí užívat především chodníku nebo stezky pro chodce. Chodec, který nese předmět, jímž by mohl ohrozit provoz na chodníku, užije pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
2. Jiní účastníci provozu na pozemních komunikacích než chodci nesmějí chodníku nebo stezky pro chodce užívat, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.
3. Kde není chodník nebo je-li neschůdný, chodí se po levé krajnici, a kde není krajnice nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší při levém okraji vozovky. Chodci smějí jít po krajnici nebo při okraji vozovky nejvýše dva vedle sebe. Při snížené viditelnosti, zvýšeném provozu na pozemních komunikacích nebo v nebezpečných a nepřehledných úsecích smějí jít chodci pouze za sebou.
4. Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, nesmí chodec ohrozit cyklistu jedoucího po stezce.
5. Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je chodec povinen užít pouze pruh vyznačený pro chodce. Pruh vyznačený pro cyklisty může chodec užít pouze při obcházení, vcházení a vycházení ze stezky pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit cyklisty jedoucí v pruhu vyznačeném pro cyklisty.
6. Osoba pohybující se pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy nesmí na chodníku nebo na stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce. Nemůže-li užít chodník, smí užít pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
7. Osoba vedoucí jízdní kolo nebo moped smí užít chodníku, jen neohrozí-li ostatní chodce; jinak musí užít pravé krajnice nebo pravého okraje vozovky.
8. Osoba pohybující se na lyžích, kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení nesmí na chodníku nebo na stezce pro chodce ohrozit ostatní chodce.

§ 54

1. Je-li blíže než 50 m křižovatka s řízeným provozem, přechod pro chodce, místo pro přecházení vozovky, nadchod nebo podchod vyznačený dopravní značkou „Přechod pro chodce“, „Podchod nebo nadchod“, musí chodec přecházet jen na těchto místech. Na přechodu pro chodce se chodí vpravo.
2. Mimo přechod pro chodce je dovoleno přecházet vozovku jen kolmo k její ose. Před vstupem na vozovku se chodec musí přesvědčit, zdali může vozovku přejít, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích. Chodec smí přecházet vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče k náhlé změně směru nebo rychlosti jízdy.
3. Jakmile vstoupí chodec na přechod pro chodce nebo na vozovku, nesmí se tam bezdůvodně zastavovat nebo zdržovat. Nevidomý chodec signalizuje úmysl přejít vozovku mávnutím bílou slepeckou holí ve směru přecházení. Chodec nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku, přijíždějí-li vozidla s právem přednostní jízdy; nachází-li se na přechodu pro chodce nebo na vozovce, musí neprodleně uvolnit prostor pro projetí těchto vozidel. Chodec nesmí vstupovat na přechod pro chodce nebo na vozovku bezprostředně před blížícím se vozidlem. Chodec musí dát přednost tramvaji.

4. Chodec nesmí překonávat zábradlí nebo jiné zábrany na vozovce.

§ 55

1. Před železničním přejezdem si musí chodec počínat zvlášť opatrně, zejména se musí přesvědčit, zda může železniční přejezd bezpečně přejít.
2. Chodec nesmí vstoupit na železniční přejezd v případech stanovených v § 29 odst. 1 písm. a) až e), tzn.:
  - a. *je-li dávana výstraha dvěma červenými střídavě přerušovanými světly signálu přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
  - b. *je-li dávana výstraha přerušovaným zvukem houkačky nebo zvonku přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
  - c. *sklápějí-li se, jsou-li sklopeny nebo zdvihají-li se závory,*
  - d. *je-li již vidět nebo slyšet přijíždějící vlak nebo jiné drážní vozidlo nebo je-li slyšet jeho houkání nebo pískání; toto neplatí, svítí-li přerušované bílé světlo signálu přejezdového zabezpečovacího zařízení,*
  - e. *dává-li znamení k zastavení vozidla zaměstnanec dráhy kroužením červeným nebo žlutým praporkem a za snížené viditelnosti kroužením červeným světlem.*
3. V případech uvedených v § 29 odst. 1 písm. a), b) a c) smí chodec přejít přes železniční přejezd pouze tehdy, jestliže před železničním přejezdem dostal od pověřeného zaměstnance provozovatele dráhy ústní souhlas. V tomto případě je chodec povinen řídit se při přecházení železničního přejezdu pokyny pověřeného zaměstnance provozovatele dráhy. Pověřený zaměstnanec provozovatele dráhy je povinen se na požádání chodce prokázat platným pověřením provozovatele dráhy.

§ 56

1. Pro organizovaný útvar chodců, například příslušníků ozbrojených sil, školní mládeže nebo průvod, platí přiměřeně povinnosti řidiče podle § 5 odst. 1 písm. b), § 11 odst. 1, § 12 až 16, § 20 až 24, § 25 odst. 1 a 2, § 27, § 28 odst. 1, 2 a 5, § 29 a 30. *Jedná se zejména o následující pravidla:*
  - *chodci musí sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích,*
  - *útvar chodců se na pozemní komunikaci pohybuje vpravo, a pokud tomu nebrání zvláštní okolnosti, při pravém okraji vozovky,*
  - *útvar chodců se nesmí zastavit a stát zejména:*
    - *v nepřehledné zatáčce a v její těsné blízkosti,*
    - *před nepřehledným vrcholem stoupání pozemní komunikace, na něm a za ním,*
    - *na železničním přejezdu, v podjezdu a v tunelu a ve vzdálenosti kratší než 15 m před nimi a za nimi,*
    - *v místě, kde by zakrýval svislou dopravní značku nebo vodorovnou dopravní značku „Směrové šipky“ nebo „Nápis na vozovce“,*
    - *na jiných místech, kde by tím byla ohrožena bezpečnost provozu na pozemních komunikacích, zejména jízda ostatních vozidel.*
2. Za snížené viditelnosti musí být organizovaný útvar chodců označen vpředu po obou stranách neoslňujícím bílým světlem a vzadu po obou stranách neoslňujícím červeným světlem. Označení světly může být nahrazeno oděvními doplňky s označením z retroreflexního materiálu.

3. Organizovaný útvar chodců na mostě nesmí jít jednotným krokem.
4. Za dodržování povinností podle odstavců 1 až 3 odpovídá vedoucí útvaru, jímž může být jen osoba starší 15 let, která je k tomu dostatečně způsobilá.
5. Organizovaný útvar chodců jdoucí nejvýše ve dvojstupu smí jít po chodníku, a to vpravo; přitom nemusí být označen podle odstavce 2.
6. Pro organizovanou skupinu dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, platí ustanovení pro chodce.
7. Vedoucí organizovaného útvaru školní mládeže nebo organizované skupiny dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce, je oprávněn při přecházení vozovky zastavovat vozidla.
8. Vzor a způsob užití oděvních doplňků s označením z retroreflexního materiálu stanoví prováděcí právní předpis.

Při chůzi po silnici je potřeba dodržovat také následující bezpečnostní pravidla:

- je vhodné, pokud s dětmi mohou jít nejméně dvě dospělé osoby – jedna vpředu, druhá vzadu; pokud to není možné a se skupinou jde jako doprovod pouze jedna osoba, měla by jít vzadu, aby měla neustálý přehled o celé skupině a mohla udržovat pořádek a kázeň; v čele skupiny by pak mělo jít to z dětí, na které se vedoucí může nejvíce spolehnout,
- je nutné, aby vpředu jdoucí osoba vždy před křižovatkou, železničním přejezdem apod. zastavila postup celé skupiny; teprve poté, co je celá skupina pohromadě, všichni přejdou,
- je naprosto nepřijatelné na vozovce, a to i za pochodu, hrát hry či soutěžit; je potřeba, aby pozornost všech, hlavně vedoucího, byla co nejvíce zaměřena na to, co se děje na vozovce a na předvídání nebezpečných situací,
- stejný postup je nutný, jdeme-li po lesní cestě a vozovka nám překříží naši trasu.

Upozornění: Dítě se může snadno leknout vozidla, kterého si před tím nevšimlo. Ještě horší situaci může způsobit poryv vzduchu (zvláště od nákladního automobilu), který dítě vyvede z rovnováhy, a to pak může snadno skončit pod koly dalšího automobilu, přívěsu apod. Nejbezpečnější je se vozovkám vyhnout úplně a zvolit trasu přírodou.

Děti jsou na silnicích ohroženy více než jiní chodci. Jsou méně soustředěné a nedokážou dobře odhadovat a předvídat. O to důležitější je, aby byly na silnici co nejlépe vidět, neboť příčinou mnoha tragických nehod je nedostatečná viditelnost.

„Vidět a být viděn“ je základní pravidlo bezpečnosti na silnicích. Za snížené viditelnosti platí dvojnásob:

- používejte světlé a pestré oblečení,
- používejte fluorescenční a reflexní doplňky – pásky, samolepky, nášivky apod. (umístěte je nejlépe ke konci rukávů, blízko ke kolenům a do úrovně pasu), zvyšují světelný kontrast vůči pozadí a prodlužují tak vzdálenost, na jakou může řidič chodce nebo cyklistu zpozorovat,
- používejte reflexní vesty – jasně zářivé vesty s reflexními pruhy se oblékají na oblečení, postačí obléci děti na začátku a na konci skupiny, každý řidič tak už z dálky vidí, že se blíží ke skupině dětí (bezpečnostní vesta kombinuje fluorescenční barvu s reflexními pruhy a výrazně tak zvyšuje viditelnost za světla i za tmy).

Fluorescenční materiály:

- zvyšují viditelnost za denního světla a za soumraku, ve tmě však svou funkci ztrácejí,
- nejčastěji používanými barvami jsou jasně žlutá, zelená a oranžová.

Reflexní materiály:

- odrážejí světlo v úzkém kuželu zpět ke zdroji, a to až na vzdálenost kolem 200 metrů,
- výrazně zvyšují viditelnost za tmy, za snížené viditelnosti,
- v noci jsou vidět na 3x větší vzdálenost než bílé oblečení a více než na 10x větší vzdálenost než oblečení tmavé.

POHYB VE MĚSTĚ

Při pohybu ve městě platí nejen běžné zásady bezpečnosti, ale existují i jisté zvláštnosti:

- při výběru trasy pro přesun či hru je třeba volit vždy raději méně rušné silnice, pokud se jim nelze zcela vyhnout,
- před začátkem je vždy nutné seznámit děti s cílem a trasou přesunu či prostorem pro hru; je to potřebné jednak pro jejich orientaci, ale i pro případ, že by se ztratily,
- s pravidly, která je nutné dodržovat, je třeba děti seznámit vždy předem, a to i v případě, že jsou známa a měli bychom je jen zopakovat,
- je potřeba dodržovat pravidla silničního provozu,
- pro případ, že se někdo ztratí, mějte vždy předem domluveny zásady, jak postupovat,
- při přesunu skupiny platí stejná pravidla jako při chůzi po silnici,
- při chůzi po chodníku se pohybujeme vždy po pravé straně,
- pokud se budou děti pohybovat po městě samostatně, popř. ve dvojicích či malých skupinkách, tedy bez doprovodu dospělé osoby, je vždy nutné je důrazně poučit o možných nebezpečích a pravidlech bezpečnosti, která musí dodržovat,
- především ve velkých městech ale i jinde je třeba seznámit děti s riziky, která mohou vzniknout z pouliční zločinnosti; tou nejčastější jsou přepadení, kapesní krádeže, zneužití,
- jisté riziko mohou představovat ve městě i zvířata, především ze zdravotního hlediska.

Při přesunech kolektivů pomocí prostředků hromadné dopravy je nutné vždy dbát na dodržování především těchto pravidel:

- při rozhodování, který druh dopravního prostředku zvolíme, je potřeba brát v úvahu několik základních údajů: kolik nás bude cestovat, jaká je kapacita dopravního prostředku, jaká je vytíženost námi zvoleného spoje (bylo by nerozumné poslat 40 dětí s doprovodem na výlet jedním autobusem, zvláště v čase ranní špičky; v takových případech je nutné buď skupinu rozdělit na několik menších a posílat ji různými spoji nebo zvolit cestování vlakem),
- na nástupní stanici (zastávku) je třeba dorazit včas, raději s určitým časovým předstihem; bezpečnosti jistě neprospěje, budeme-li vlak či autobus dobíhat a ve spěchu nastupovat,
- na nádraží je třeba udržovat kázeň, případně se řídit pokyny přednosta stanice, výpravčího,
- při čekání na příslušný spoj je dobré udržet děti i jejich zavazadla pohromadě,
- veškeré přesuny v prostoru nádraží (stanice, zastávky) by se měly dít pouze na pokyn vedoucího, spořádaně a v klidu (nebezpečí pádu do kolejiště, na vozovku, nebezpečí střetu s vozidlem nebo přepravním vozíkem),

- až do úplného zastavení dopravního prostředku je důležité, aby se k němu děti nepřibližovaly, stejně jako k okrajům nástupiště, aby nedošlo ke střetu nebo stržení pod kola dopravního prostředku,
- děti nastupují až na pokyn vedoucího,
- první do dopravního prostředku nastupuje rádce, pomocník (osoba způsobilá, starší 15 let), není-li to možné, pověří vedoucí jedno z dětí (nejspolehlivější, nejstarší, apod.); vedoucí kolektivu poté nastupuje jako poslední, aby měl kontrolu, zda nastoupili všichni (přepočítává nastupující děti) a dbá, aby nezanechali venku žádná zavazadla,
- nepodaří-li se, aby všechny děti seděly, dohlédne na to, aby se stojící držely držadel,
- během jízdy dbá na dodržování přepravního řádu a pořádku, za což nese plnou zodpovědnost,
- nedovolit dětem, aby pobývaly v blízkosti dveří, vykláněly se z oken během jízdy, přecházely z vagonu do vagonu, jakož i vyhazovaly jakékoliv předměty z oken,
- cestu autobusem někdo špatně snáší a k odstranění nevolnosti by měl mít vedoucí u sebe vhodný lék (Kinderyl, Nokinal),
- před výstupní stanicí dá vedoucí včas pokyn k přípravě na vystoupení; dle potřeby vedoucí dětem pomáhá a kontroluje je,
- podle možnosti se všichni přesunou blíže výstupním dveřím, neohrozí-li to bezpečnost dětí a ostatních cestujících; vedoucí jde vždy první,
- vystupovat je možné teprve tehdy, stojí-li dopravní prostředek ve stanici (zastávce) a dá-li vedoucí k tomu pokyn,
- vedoucí vystupuje jako první, aby měl přehled o všech dětech a aby zajistil, že zůstanou pohromadě, nikdo se neztratí a nikam nepadl,
- pomocník vystupuje jako poslední a kontroluje, aby v dopravním prostředku nezůstaly žádné děti, zavazadla či jiné věci a nepořádek,
- pro případ, že některé z dětí zůstane při nastupování do dopravního prostředku z jakéhokoliv důvodu na nástupišti (zastávce), či při vystupování z dopravního prostředku nestačí vystoupit, měly by děti znát zásady, jak se v takovém případě zachovat,
- přepravovat osoby v ložném prostoru nákladního automobilu a v ložném prostoru nákladního přívěsu traktoru je zakázáno.

CO DĚLAT, KDYŽ SE ZTRATÍM (DESATERO)

Je potřeba vysvětlit dětem předem, jak se mají zachovat a co dělat v případě, že se ztratí. Měly by mít u sebe kartičku, kde bude uveden telefon na kontaktní osobu, název a adresu školy, oddílu, cílového místa, příp. jiné potřebné informace. Vedoucí, který ví, jak se v případě krize děti zachovávají, je při hledání ve značné výhodě.

Pořadí pravidel je vždy potřeba přizpůsobit podle typu výletu nebo akce konané mimo školu. Pokud je to možné, je vhodné tyto zásady vyvěsit dětem na očích (v jídelně, v klubovně apod.).

DESATERO – Co dělat, když se ztratím		
1	NEROZDĚLOVAT SE	Jestliže se vás ztratilo více, nerozdělujte se a zůstaňte ve skupině.
2	ZAVOLAT	Pokud máte mobilní telefon nebo přístup k telefonu, zavolejte vedoucímu akce, příp. jiné domluvené osobě. Když neznáte číslo a máte problémy (např. úraz, vyčerpání, stmívání, hustá mlha, jste ztraceni déle než 3 hodiny apod.), zavolejte na tísňovou linku ☎ 156: Městská policie ☎ 112: Integrovaný záchranný systém a řekněte KDO jste, KDE jste, CO se stalo.
3	DOJÍT NEBO DOJET SÁM	V případě, že znáte cestu a že je to bezpečné, dojděte nebo dojeďte do cíle, na tábořiště nebo na jiné předem domluvené místo (zámek, galerie, nádraží apod.).
4	VRÁTIT SE	Jestliže znáte cestu, vraťte se na poslední místo, kde byla celá skupina pohromadě (ke kostelu, na most, do parku, na zastávku apod.) nebo se vraťte zpět (do chaty, na tábořiště apod.).
5	OHLÁSIT SE NA VEŘEJNÝCH MÍSTECH	Dojděte na policii nebo na nádraží a nechte tam zprávu o tom, KDO jste, KDY a CO budete dělat. Požádejte, aby zprávu předali všem výpravčím v okolních stanicích.
6	ZŮSTAT NA MÍSTĚ A DÁVAT ZNAMENÍ	Pokud jste v neznámém, nepřehledném nebo nebezpečném terénu (hory, les apod.) nebo pokud je špatná orientace (mlha, tma, vánice), zůstaňte na místě, nikam nechoďte a čekejte, až vedoucí nebo jiná záchrana najde vás. Dávejte znamení (baterkou, píšťalkou, vyvěšením šátku, voláním apod.), ale nevysilujte se. Vytvořte si provizorní úkryt (např. při vánici v horách, označte ho větví, tyčí nebo lyžemi s pestrým kusem oděvu apod.).
7	POŽÁDAT O POMOC	Nebojte se požádat o pomoc, ale nechoďte k nikomu domů ani na odlehlá a neznámá místa.
8	DO AUTOBUSU, TRAMVAJE, VLAKU NASTOUPIT I BEZ PENĚZ	Do veřejných dopravních prostředků nastupte klidně i bez peněz. Vždy vystupujte slušně, vysvětlete průvodčí nebo řidiči co se stalo, uveďte název oddílu či školy a kam potřebujete dojet. Jízdné je možno vyrovnat dodatečně.
9	ZANECHÁVAT ZPRÁVY	Jestliže jste mimo civilizaci a bez telefonu (na horách, v lese, v přírodě), nechávejte zprávy na viditelných místech (na rozcestníku, na stromě apod.). Napište KDO jste, KDY jste zde byli – čas, CO budete dělat dál, KAM jdete.
10	DBÁT NA BEZPEČNOST	VŽDY pamatujte na své bezpečí. Nechoďte na nebezpečná místa, do hlubokého lesa, po skalách, kolem propastí, po kolejích apod. Chovejte se slušně a ohleduplně.

SKRYTÁ NEBEZPEČÍ V PŘÍRODĚ A VE MĚSTĚ

BOUŘKA

Za bouřky je lépe přerušit některé činnosti a vyhledat spolehlivý úkryt. Obzvláště nebezpečný je v tomto případě pobyt ve volné přírodě. Také není bezpečné telefonovat, pracovat s elektrickými a plynovými spotřebiči atd. Ačkoliv za bouřky většinou dobře „fouká“, není vhodné ani pouštění draků.

Uvnitř budov se zdržujte raději na suchém místě a dále od kamen, vodovodu, elektrospotřebičů, zásuvek a telefonu. Zavřete okna a vypněte televizor a další přístroje, jejichž součástí je obrazovka.

Vhodné úkryty před bleskem a bezpečná místa:

- budovy (nejbezpečnější jsou velké budovy s ocelovou či železobetonovou konstrukcí)
- veškeré stavby dobře chráněné hromosvodem, příp.
- velká prostorná stavení (i bez hromosvodu),
- automobil (dveře i okna nechejte zavřená a nemusíte se blesku obávat, plechová karoserie poskytuje spolehlivou ochranu, v případě silných nárazů větru dávejte spíše pozor na padající stromy či větve),
- husté lesy a háje, úzká údolí, úpatí vysokých skalních stěn, jeskyně, městské ulice (jsou poměrně bezpečné).

Nevhodné úkryty před bleskem a nebezpečná místa:

- malá stavení bez hromosvodu, např. kůlny,
- velká stavení s porušenou statikou, např. polorozpadlé kostely (úder blesku může způsobit další narušení zdiva a hrozí zřícení),
- osamělé stromy,
- převisy nízkých skal,
- kopce a holé pláně (zastihne-li vás bouřka na rozlehlé holé pláni, je nejlépe přečkat ji v podřepu s nohama u sebe).

První pomoc při úrazech bleskem je stejná jako při ostatních úrazech způsobených elektrickým proudem a při popáleninách. Podle stavu zraněného bývá často nezbytné použít umělé dýchání, srdeční masáž nebo protišoková opatření.

KONTROLNÍ ČINNOST

Dodržování podmínek pro bezpečnost a ochranu zdraví žáků kontrolují průběžně vedoucí zaměstnanci školy v rámci své působnosti a plnění úkolů v oblasti prevence rizik.

Pedagogičtí pracovníci kontrolují a vyžadují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jakož i dodržování pokynů žáky.

ČINNOSTI V PŘÍRODĚ (OBECNĚ)

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika pobytu v přírodě a dodržovat následující pravidla:

- počítat vždy s horším počasím, mít připravený „mokrý program“, možnost úkrytu v nějakém přístřešku či stavení, zásobu her nenáročných na prostor a pomůcky,
- znalost prostředí, do kterého pojedete, příp. seznat si co největší množství informací (pokud možno z důvěryhodných zdrojů),
- znalost tělesných a duševních možností dětí, stejně jako jejich zdravotního stavu a z nich vyplývajících omezení, v programu je potřeby s nimi počítat,
- dbát na to, aby děti měly vždy odpovídající oděv a obuv, pláštěnky při dešti, v chladnějším období čepice a rukavice apod., ochranu před slunečním zářením (sluneční brýle, pokrývka hlavy z prodyšného materiálu, opalovací krémy s dostatečným UV faktorem),
- dodržovat zásady čistoty a osobní hygieny, hygienické požadavky a osobní a věkové zvláštnosti dětí,
- vodu na pití a vaření používat jen z nezávadných zdrojů (pozor, ani voda z veřejného vodovodu nemusí být vždy nezávadná),
- poučit děti o riziku vztekliny a dbát na to, aby se nedotýkaly žádných zvířat živých, natož pak mrtvých,
- poučit děti, aby každé napadení zvířetem (třeba i jen škrábnutí kočkou či bodnutí hmyzem) nahlásily vedoucímu (u větších a dlouhodobějších akcí i zdravotníkovi), který by měl mít přehled o tom, které děti mají nějakou alergii, např. na bodnutí hmyzem, pokud takové děti v kolektivu jsou, měl by mít vedoucí (zdravotník) antialergikum,
- poučit děti, že nemají ochutnávat žádné rostliny a houby, pokud nějaké plody sbírají, pak jen takové, které vedoucí bezpečně zná,
- vyhýbat se místům, která mohou být pro děti i pro ostatní účastníky akce zvláště nebezpečná (skládkám, štolám a jeskyním, srázům a roklím, vojenským prostorům, opuštěným objektům a ruinám apod.), zde hrozí zvýšené nebezpečí úrazu, často i smrtelného,
- na každou akci s sebou vzít lékárníčku pro poskytnutí první pomoci s vhodnou výbavou (dle typu akce nebo výletu do přírody); lékárníčku před každou akcí zkontrolovat a doplnit.

KOUPÁNÍ A HRY VE VODĚ

Koupání se uskutečňuje pouze na vyhrazených místech, kde není koupání zakázáno (§ 6 zákona č. 258/2000 Sb., vyhláška č. 238/2011 Sb.):

- **přírodní koupaliště:** stavba povolená k účelu koupání nebo nádrž ke koupání, v nichž je voda ke koupání obměňována řízeným přítokem a odtokem pitné vody nebo trvalým přítokem a odtokem chemicky neupravované podzemní nebo povrchové vody, nebo stavba povolená k účelu koupání vybavená systémem přírodního způsobu čištění vody ke koupání, nebo povrchová voda, ve které nabízí službu koupání provozovatel,
- **umělé koupaliště:** plavecký bazén, koupelový bazén, bazén pro kojence a batolata, brouzdaliště, ochlazovací bazén sauny.

Pedagogický pracovník osobně předem ověří bezpečnost místa pro koupání, přesně vymezi prostor, kde se žáci mohou pohybovat (plavat) a učiní taková opatření, aby měl přehled o počtu koupajících se žáků ve skupině. **Skupina na jednoho pedagogického pracovníka je max. 10 žáků.**

Pro žáky škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami se počet žáků ve skupině řídí zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.):

- v jedné skupině žáků se zdravotním postižením při koupání a plaveckém výcviku neplavců se zdravotním postižením připadají **na 1 pedagogického pracovníka nejvýše 4 žáci**,
- přesahuje-li počet žáků při akci mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání, počet žáků stanovený na příslušnou třídu nebo skupinu, zabezpečí ředitel školy dohled další zletilé osoby, která je způsobilá k právním úkonům a je v pracovněprávním vztahu k právnické osobě, která vykonává činnost školy.

Po skončení koupání skupiny žáků a v jeho průběhu pedagogický pracovník kontroluje počet žáků.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti při koupání a dodržovat následující pravidla:

- při první návštěvě koupaliště se vedoucí osobně přesvědčí o plaveckých schopnostech dětí a rozdělí je na plavce a neplavce,
- koupání dětí v přírodě je nutno přizpůsobit počasí, jejich fyzické zdatnosti, plaveckým schopnostem a otužilosti,
- voda by měla mít teplotu nejméně 20 °C, doba pobytu ve vodě by neměla být delší než ¼ hodiny
- děti od 14 let a otužilejší se smějí koupat ve vodě teplé 18 °C, avšak neměly by se ve vodě zdržovat déle než 10 minut
- při koupání děti nesmí prochladnout (při výraznějším podchlazení těla může nastat i smrt),
- po každém vykoupání se děti musí řádně osušit a převléci do náhradních suchých plavek, trenýrek apod.,
- děti se nesmí koupat dříve než 1 hodinu po hlavním jídle, po tělesném cvičení a uhráté,
- místo ke koupání v přírodě (s výjimkou koupání v bazénech a rekreačních rybnících) musí být projednáno s příslušným okresním hygienikem; koupat se nesmí v chovných rybnících, které jsou takto majitelem označeny, v požárních nádržích a ve vodárenských nádržích pro odběr pitné vody,
- je nutné dbát v nejvyšší možné míře na dodržování kázně a dohodnutých pravidel,
- nepodceňujte vodu a nepřeceňujte své síly,

- koupání by mělo být vždy výslovně uvedeno v programu (denní program); je-li zařazeno dodatečně, měla by tato změna být do programu zanesena zodpovědnou osobou (hlavní vedoucí, vedoucí akce, vedoucí oddílu apod.),
- program ve vodě zařazovat jen v teplém počasí nebo tehdy, jsme-li schopni zajistit následné prohřátí účastníků (sauna, vytápěná šatna apod.),
- ve vodě smí být najednou max. 10 dětí, resp. 10 dětí na jednu pověřenou osobu starší 18 let, děti se zdravotním postižením – max. 4 děti na 1 osobu,
- děti se smí koupat jen pod dohledem odpovědné osoby (dohled),
- osoba pověřená dohledem nad dětmi při koupání (dohled) musí být vždy dobrý plavec (kurs pro plavčíky), musí být schopna poskytnout záchranu tonoucímu,
- při nácvičku skoků do vody vedoucí pozoruje děti ze břehu,
- odpovědná osoba by měla být s dětmi po celou dobu koupání vždy ve vodě,
- musí být přítomna druhá osoba, která pozoruje děti ze břehu; přítomnost druhé osoby je nutná nejen z hlediska bezpečnosti, ale také proto, aby se i vedoucí mohli střídát ve vodě, pokud je skupin dětí více (možnost prochladnutí),
- je velmi výhodné, znají-li děti dohodnuté signály a povely (píšťalkou, praporeky),
- ani dospělí by se nikdy neměli chodit koupat sami,
- nevstupujte do vody naráz, postupně se smočte,
- neskákejte do vody uhrátí a po opalování,
- pokud se děti (i dospělí), zotavují po nemoci, neměli by do vody vstupovat,
- do neznámé vody nesmí nikdo vstupovat, natož skákat bez prověření dna, hloubky vody a přístupové cesty; to provede zásadně pouze vedoucí,
- podle charakteru dna a přístupových cest je vhodné, aby měly děti obuv do vody,
- pro neplavce by měl být zřetelně vymezen prostor, popř. by měli mít plovací vesty či jiné vhodné pomůcky,
- je vhodné rozdělit děti do dvojic s tím, že se neustále hlídají,
- neukázněné děti je nutné vykázat okamžitě z vody,
- ani plavci se nesmí vzdálit z prostoru, který vedoucí určí,
- vedoucí musí mít neustále přehled i o dětech, které se nekoupou a jsou na břehu; zde je dobré mít pomocníka (staršího 15 let, popř. i z řad starších dětí) a připravený program a dohled,
- při plavání na delší vzdálenost, při soutěžích (skoky do vody, vodní pólo) a závodech je nutný doprovod loďky, obsazené dospělým – plavčíkem,
- pokud se koupání účastní více tříd nebo oddílů, měl by být u vody přítomen zdravotník,
- pokud jste ve vodě zastiženi nevolností, křečí nebo se zraníte, zachovejte především klid; v poloze nznak se dostanete na břeh s nepatrnými pohyby paží či nohou (tuto zásadu je třeba dětem dobře vštípit, a pokud možno, také nacvičit),
- na veřejných koupalištích a v bazénech dodržujte provozní řád a dbejte pokynů plavčíků, popř. dalších zaměstnanců,
- je výhodné, pokud můžeme děti ve vodě nějak odlišit od ostatních lidí (např. pomocí barevných čepiček).

JÍZDA NA KOLOBĚŽCE

Jízda na koloběžce není obvyklou činností kolektivů, může se však stát zpestřením běžné činnosti, zejména v podobě soutěží, závodů, jízd zručnosti apod.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- je třeba zjistit si zkušenosti a znalosti dětí a vzít v úvahu i jejich věk, tomu pak přizpůsobit délku a hlavně náročnost trasy,
- koloběžka nepatří na běžnou silnici ani na chodník, pokud však po chodníku pojedete, je třeba dbát na maximální bezpečnost chodců (na chodníku nebo na stezce pro chodce nesmí být ohroženi ostatní chodci),
- nejvhodnější je využít hřiště, příp. speciální dopravní hřiště, nebo cesty v parku apod.,
- v parku na chodníku je možné závodní – soutěžní dráhu vyznačit křídou apod.,
- pokud jde o větší počet účastníků a delší trasu (např. soutěže, závody), je vhodné trasu vyznačit a zajistit dohled – pořadatele,
- je nutné zajistit příslušné bezpečnostní a ochranné vybavení – vhodnou sportovní obuv a oděv,
- na akci je nutné zajistit lékárničku pro poskytnutí první pomoci s vhodným vybavením (dle možných úrazů, zejména odřeniny a zlomeniny),
- podle rozsahu akce je vhodné o akci informovat případně i příslušný úřad a policii.

Poznámka: Z hlediska provozu na pozemních komunikacích se jízdám kolem rozumí i koloběžka. Proto je nutné zachovávat bezpečnost při přesunech a pohybu na komunikacích a dodržovat příslušná ustanovení § 57 a § 58 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (viz kapitola Cyklistický kurz).

BRUSLENÍ (KOLEČKOVÉ BRUSLE)

Bruslení se může stát zpestřením běžné činnosti, zejména v podobě soutěží, závodů, jízd zručnosti apod.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- je třeba zjistit si zkušenosti a znalosti dětí a vzít v úvahu i jejich věk, tomu pak přizpůsobit délku a hlavně náročnost bruslení,
- je nutné zajistit příslušné bezpečnostní a ochranné vybavení – vhodnou sportovní obuv a oděv, chrániče loktů a kolen, ochrannou přilbu, rukavice (při bruslení na ledě),
- na akci je nutné zajistit lékárničku pro poskytnutí první pomoci s vhodným vybavením (dle možných úrazů, zejména odřeniny a zlomeniny).

Poznámka: ČSN EN 1078 Přilby pro cyklisty a pro uživatele skateboardů a kolečkových bruslí

Kolečkové brusle:

- kolečkové brusle nepatří na běžnou silnici ani na chodník, pokud však po chodníku pojedete, je třeba dbát na maximální bezpečnost chodců (na chodníku nebo na stezce pro chodce nesmí být ohroženi ostatní chodci),
- nejvhodnější je využít hřiště, příp. speciální dopravní hřiště, nebo cesty v parku apod.,
- v parku na chodníku je možné závodní – soutěžní dráhu vyznačit křídou apod.,
- pokud jde o větší počet účastníků a delší trasu (např. soutěže, závody), je vhodné trasu vyznačit a zajistit dohled – pořadatele,
- podle rozsahu akce je vhodné o akci informovat případně i příslušný úřad a policii.

STŘELBA (LUK, VZDUCHOVKA, MALORÁŽKA APOD.)

Prvotní úvaha by se měla týkat vhodnosti střelby jako takové, z hlediska její potenciálně agresivní povahy. Děti jsou v současné době stále silněji ovlivňovány agresí ve společnosti, v počítačových hrách a na televizních obrazovkách. Je otázka, zda je vhodné při pedagogické činnosti, v níž se škola snaží kladně ovlivnit morální vlastnosti a hodnotové žebříčky dětí, dále posilovat potenciálně agresivní prvky.

Pokud se přesto škola rozhodne nějakou formu střelby do programu zařadit, je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- každá zbraň by měla být před použitím zkontrolována kvalifikovanou osobou,
- vedoucí nesmí trpět jakoukoli nepříkázanou manipulací se zbraní, i když není nabitá,
- nalezená munice se nesmí brát do ruky, její nálezhlost ohlásit vedoucímu, na nejbližší stanici policie či místnímu úřadu,
- vyloučit hraní si dětí se zábavnou pyrotechnikou, nespouštět děti k jejímu užívání tím, že bychom využívali efektů zábavné pyrotechniky v rámci her,
- pozor na amatérsky vyráběné trhavinové předměty, nejít v tomto dětem špatným příkladem, nic takového v činnosti kolektivu mezi dětmi, ale ani instruktory, vedoucími a dalšími dospělými netrpět,
- u vzduchovky se počítá s dostřelem 250 m,
- za terčí musí být vhodné pozadí, které neodrazí projektil (stráž, písek, prkna apod.),
- při střelbě vzduchovkou vše na povel, totéž u luku, malorážky, přísná kázeň,
- pro střelbu musí být vymezen a bezpečně zajištěn prostor, v němž se nesmí nikdo pohybovat, ani náhodný chodec, prostor pro střelbu musí být označen a hlídán,
- před střelbou prověřit čistotu hlavně, aby nedošlo k jejímu roztržení,
- zbraň se nabíjí pouze na povel, a to na určeném místě v poloze ke střelbě (hlaveň míří do stanoveného směru),
- při předávání zbraně se vždy přesvědčit, zda není nabitá,
- při odložení zbraně či změně polohy zbraně zajistit a vyjmout střelu, u vzduchovek zlomit hlaveň,
- k terčům lze jít až po zabezpečení všech zbraní, na povel vedoucího,
- na střelnici musí být přítomen zdravotník s lékárníčkou,
- zdůraznit dětem, že i primitivně vyrobené luky, šípy, oštěpy a kopí z proutků a klacků mohou být smrtícími zbraněmi a nepřipustit v tomto směru neorganizované hry,
- z malorážky lze střílet pouze na schválené střelnici, pod dohledem kvalifikovaného instruktora.

TERÉNNÍ HRY

Tyto typy her jsou pro děti velmi přitažlivé, přinášejí jim notnou dávku dobrodružství i nevšednosti, dávají jim možnost „vyřádit se“. Vždy je tu velké nebezpečí, kdy snadno může dojít k úrazu nebo nehodě. Toto nebezpečí je navíc ještě umocněno tím, že děti se často pohybují rozptýleně po velkém a členitém prostoru, takže vedoucí o nich nemá přehled. Proto je velice důležité dbát na bezpečnostní zásady.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika pohybu v terénu a dodržovat následující pravidla:

- vždy přesně vymezit herní prostor a jeho velikost (kromě her zaměřených na orientaci – orientační závody, stopovací hry apod.),
- při orientačních závodech, stopovacích hrách apod., kdy není herní prostor předem vymezen, je potřeba dětem vydat pokyny, kam se mají dostavit v případě, že se ztratí nebo se stane něco mimořádného,
- k označení herního prostoru je třeba zvolit vhodné a jasné označení a omezit tím možnost bloudění (zvláště při nočních hrách), např. fábory, terčíky apod., jejich barva by měla být co nejvíce odlišná od okolí, aby byly dobře viditelné na pozadí,
- v případě pochybností o dostatečnosti vyznačení nebo při zvýšeném riziku je vhodné postavit na takové místo ještě hlídku,
- terén by neměl být pro hráče neznámý (výlety do neznáma), dobrá znalost terénu je nutná hlavně u nočních her, kdy je orientace díky tmě složitá sama o sobě,
- při lesních honičkách pozor na větvičky a házení šišek (poranění očí),
- velmi důležité je, aby děti i vedoucí byli poučeni o možných nebezpečích, které se během hry v daném prostoru mohou vyskytnout a možnostech, jak se jim vyhnout, a aby věděli, jak se zachovat v případě bloudění, úrazu či jiné mimořádné události,
- při každé hře, kde se hráči rozptýlí po terénu, je nezbytně nutné, aby věděli, jak hra dlouho potrvá, kdy začíná a končí,
- pro zahájení a ukončení, a to i pro případ mimořádného ukončení, určit svolávací signály, nejčastěji zvukové,
- signál musí být domluven i pro případ, když se dítě dostane do nouzové situace (úraz, bloudění),
- doporučuje se děti vybavit píšťalkami (pro případ nouze a přivolání pomoci),
- pro menší a méně zkušené děti pořádat hry a trasy méně náročné a kratší,
- nezapomenout na vhodné oblečení, oblečení by zároveň nemělo znesnadňovat pohyb.

Poznámka: Specifické požadavky pro noční hry a noční akce jsou uvedena v samostatné příloze.

NOČNÍ HRY A NOČNÍ AKCE

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti, uvědomit si rizika nočního pohybu a dodržovat následující pravidla:

- noční hry je možno konat pouze v bezpečném prostoru, který děti dobře znají, nebo který je jinak zabezpečen (např. ohraničen cestami),
- je nutno dávat pozor na nebezpečí poranění ve tmě (chůze v terénu – nebezpečí podvrtnutí nohy, zlomenin, apod.; větve stromů – dávat pozor na oči, držet ruku před obličejem apod.),
- děti seznámit s riziky nočního pohybu, nestrašit je,
- děti zabezpečit píšťalkami a určit nouzový signál,
- nikdy nepodceňovat nebezpečí zabloudění, akce lze organizovat jen na velmi krátkou vzdálenost s přímým dohledem, říct dětem, co v takovém případě mají dělat (dle terénu zůstat na místě a volat či pískat na píšťalku, jít a najít lidi, požádat je o pomoc apod.),
- hry zaměřit na akceptování tmy, případně i samoty jako něčeho samozřejmého, čeho se není třeba bát, ale je nutno dodržovat zvýšenou opatrnost (nevhodnost stezek odvahy či příliš náročných nebo drsných nočních her u nezkušených dětí, zásadní nevhodnost a nebezpečí nočních her ve městech a poblíž větších měst),
- u nočních tras vždy zajistit četné kontroly vedoucích,
- nevhodné jsou noční hry „na čas“, při soutěži, kdy záleží na rychlosti, může potmě dojít k vážným zraněním,
- u nočních her je třeba klást zvláštní důraz na dodržování dostatečného odpočinku u dětí, měly by být zařazovány hned po večerce, aby děti nebyly rozespalé (čímž se zvyšuje riziko úrazu a snižuje zážitek ze hry), ráno by měl být odpovídajícím způsobem posunut budíček,
- vždy přesně vymezit herní prostor a jeho velikost (kromě her zaměřených na orientaci – orientační závody, stopovací hry apod.), k označení herního prostoru je třeba zvolit vhodné a jasné označení a omezit tím možnost bloudění, např. fábory, terčíky apod., jejich barva by měla být co nejvíce odlišná od okolí, aby byly dobře viditelné na pozadí,
- k označení herního prostoru je nejvhodnější použít světelné zdroje, baterky apod. (pozor na rozdělávání otevřeného ohně, svíčky, petrolejové lampy apod.), osvědčené je používání značení z materiálu odrážejícího světlo (odrazová skla z kola, různé reflexní nálepky a nášivky, ale postačí i terčíky nebo třásně z hliníkové fólie – alobalu), v případě pochybností o dostatečnosti vyznačení nebo při zvýšeném riziku je vhodné postavit na místo ještě hlídku,
- nezapomenout na vhodné oblečení, i letní noci mohou být velmi chladné a děti mohou snadno nastydnout, oblečení by zároveň nemělo znesnadňovat pohyb.

Zvláštní činností jsou i noční hlídky, u nichž je také nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- vždy je nutno děti poučit o způsobu hlídání, vyhlašování poplachu apod.,
- je vhodné na hlídce děti zaměstnat i dalšími činnostmi, jako sledování a záznamy teploty, počasí, výšky hladiny vody v potoce či řece tekoucí kolem tábora apod.,
- účinnější je hlídka jedné osoby než dvou, kdy se spolu hlídači baví a věnují méně pozornosti okolí, na druhou stranu jsou zase hlídky ve dvojicích bezpečnější pro hlídající děti,
- nevhodné jsou hlídky u ohně či s lampami, kdy je hlídka oslněna a nevidí nic, zatímco každý jiný dobře vidí hlídku, navíc u ohně je riziko, že si s ním budou děti z nudy hrát, riziko pádu do ohniště v mikrosplásku apod.,
- zvláště u mladších dětí a nezkušených táborníků jsou na místě časté kontroly vedoucích, které lze s výhodou provádět i herní formou,

- konkrétní formu hlídek (jednotlivců, dvojic, instruktorů či dospělých) je nutno stanovit individuálně s ohledem na místo tábora a jeho okolí, věk a zkušenost účastníků apod.,
- dle místa a charakteru tábora, zkušenosti a věku dětí je na místě uvažovat i o hlídkách instruktorů a vedoucích, zejména v době od 23:00 do 4:00 hodin.

CYKLISTICKÝ KURZ (VÝLET)

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnicí stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Před zahájením cyklistického kurzu ověří vedoucí kurzu povinné vybavení, technický stav jízdních kol (včetně povinnosti mít ochrannou přilbu) a znalosti žáků o pravidlech silničního provozu (zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), bez jejichž znalosti se žáci nemohou kurzu zúčastnit.

V silničním provozu má družstvo **maximálně 10 cyklistů**, za které odpovídá vedoucí družstva. Trasu přesunu volí vedoucí kurzu s ohledem na výkonnost a zdravotní stav žáků, na stav a frekvenci dopravy na komunikaci atd. Při přesunech v rámci cyklistického kurzu za dopravního provozu musí být na začátku a na konci skupiny zletilá osoba, která je plně způsobilá k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Cyklistika je zvláštní činností, pro kterou musí být vedoucí zvláště proškolen, v tomto případě jde o **znalost zákonů a vyhlášek o pravidlech provozu na pozemních komunikacích a znalost technických vlastností kola**. Jednoznačným dokladem o způsobilosti vést takovou akci je například řidičský průkaz a určitá minimální praxe v jízdě na kole. Řidičský průkaz lze nahradit vhodnou formou proškolení zodpovídajícího vedoucího v této oblasti. Určité proškolení „neřidiče“ však může provést i jiná osoba, která držitelem řidičského průkazu je.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že: řídit vozidlo (v tomto případě kolo) může pouze osoba, která je dostatečně tělesně a duševně způsobilá k řízení vozidla a v potřebném rozsahu ovládá řízení vozidla a předpisy o provozu na pozemních komunikacích.

Každý cyklista musí ovládat pravidla provozu na pozemních komunikacích. Základní znalosti u dětí může „proškolit“ a vyzkoušet každý držitel řidičského průkazu, což lze udělat formou hry „na autoškolu“ i se závěrečnými teoretickými a praktickými zkouškami (jízda zručnosti na připravené dráze) apod.

Pro jízdu na jízdním kole platí ustanovení § 57 a § 58 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů:

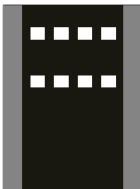
§ 57

1. Je-li zřízen jízdni pruh pro cyklisty, stezka pro cyklisty nebo je-li na křižovatce s řízeným provozem zřízen pruh pro cyklisty a vymezený prostor pro cyklisty, je cyklista povinen jich užit.
2. Na vozovce se na jízdním kole jezdí při pravém okraji vozovky; nejsou-li tím ohrožováni ani omezováni chodci, smí se jet po pravé krajnici. Jízdním kolem se z hlediska provozu na pozemních komunikacích rozumí i koloběžka.
3. Cyklisté smějí jet jen jednotlivě za sebou.
4. Pohybují-li se pomalu nebo stojí-li vozidla za sebou při pravém okraji vozovky, může cyklista jedoucí stejným směrem tato vozidla předjíždět nebo objíždět z pravé strany po pravém okraji vozovky nebo krajnici, pokud je vpravo od vozidel dostatek místa; přitom je povinen dbát zvýšené opatrnosti.
5. Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, nesmí cyklista ohrozit chodce jdoucí po stezce.
6. Je-li zřízena stezka pro chodce a cyklisty označená dopravní značkou „Stezka pro chodce a cyklisty“, na které je oddělen pruh pro chodce a pruh pro cyklisty, je cyklista povinen užit pouze pruh vyznačený pro cyklisty. Pruh vyznačený pro chodce může cyklista užit pouze při objíždění, předjíždění, otáčení, odbočování a vjíždění na stezku pro chodce a cyklisty; přitom nesmí ohrozit chodce jdoucí v pruhu vyznačeném pro chodce.
7. Jízdni pruh pro cyklisty nebo stezku pro cyklisty může užit i osoba pohybující se na lyžích nebo kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení. Přitom je tato osoba povinna řídit se pravidly podle odstavců 3, 5 a 6 a světelnými signály.
8. Před vjezdem na přejezd pro cyklisty se cyklista musí přesvědčit, zda-li může vozovku přejet, aniž by ohrozil sebe i ostatní účastníky provozu na pozemních komunikacích, cyklista smí přejíždět vozovku, jen pokud s ohledem na vzdálenost a rychlost jízdy přijíždějících vozidel nedonutí jejich řidiče ke změně směru nebo rychlosti jízdy. Na přejezdu pro cyklisty se jezdí vpravo.

§ 58

1. Cyklista mladší 18 let je povinen za jízdy použít ochrannou přilbu schváleného typu podle zvláštního právního předpisu (přilba musí splňovat technické požadavky, ČSN EN 1078 Přilby pro cyklisty a pro uživatele skateboardů a kolečkových bruslí) a mít ji nasazenou a řádně připevněnou na hlavě.

2. Dítě mladší 10 let smí na silnici, místní komunikaci a veřejně přístupné účelové komunikaci (definice jsou uvedeny v zákoně č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.
3. Na jednomístném jízdním kole není dovoleno jezdit ve dvou; je-li však jízdní kolo vybaveno pomocným sedadlem pro přepravu dítěte a pevnými opěrami pro nohy, smí osoba starší 15 let vézt osobu mladší 7 let.
4. Cyklista nesmí jet bez držení řídicích, držet se jiného vozidla, vést za jízdy druhé jízdní kolo, ruční vozík, psa nebo jiné zvíře a vozit předměty, které by znesnadňovaly řízení jízdního kola nebo ohrožovaly jiné účastníky provozu na pozemních komunikacích. Při jízdě musí mít cyklista nohy na šlapadlech.
5. Cyklista je povinen za snížené viditelnosti mít za jízdy rozsvícen světlomet s bílým světlem svítícím dopředu a zadní svítílnu se světlem červené barvy nebo přerušovaným světlem červené barvy. Je-li vozovka dostatečně a souvisle osvětlena, může cyklista použít náhradou za světlomet svítílnu bílé barvy s přerušovaným světlem.
6. Za jízdní kolo se smí připojit přívěsný vozík, který není širší než 800 mm, má na zádi dvě červené odrazky netrojúhelníkového tvaru umístěné co nejbližší k bočním obrysům vozíku a je spojen s jízdním kolem pevným spojovacím zařízením. Zakrývá-li přívěsný vozík nebo jeho náklad za snížené viditelnosti zadní obrysové červené světlo jízdního kola, musí být přívěsný vozík opatřen vlevo na zádi červeným neoslňujícím světlem.

	<p>Stezka pro cyklisty Přikazuje cyklistům v daném směru využití takto označeného pruhu nebo stezky. Stezka může být vyznačena barevným povrchem, čarami nebo jiným povrchem. Ostatním účastníkům silničního provozu je jejich využití zakázáno (cyklista vedoucí kolo jej ale užit může).</p>
	<p>Konec stezky pro cyklisty Ukončuje platnost značky „Stezka pro cyklisty“.</p>
	<p>Stezka pro chodce a cyklisty Slučuje význam značek „Stezka pro chodce“ a „Stezka pro cyklisty“. Chodci a cyklisté se nesmějí navzájem ohrozit.</p>
	<p>Konec stezky pro chodce a cyklisty Ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty“.</p>
	<p>Stezka pro chodce a cyklisty 2 Přikazuje chodcům a cyklistům v daném směru využitím <u>samostatného</u> pruhu nebo stezky a označuje jejich situování. Chodci a cyklisté mohou vedlejšího pruhu využít jen při objíždění nebo obcházení překážky. Rozdíl oproti značce „Stezka pro chodce a cyklisty“ je ten, že tady má každý na stezce svůj pruh.</p>
	<p>Konec stezky pro chodce a cyklisty 2 Ukončuje platnost značky „Stezka pro chodce a cyklisty 2“.</p>
 	<p>Přejezd pro cyklisty (včetně vodorovného značení) Na tomto přechodu nemusí cyklista sesedat a kolo přes silnici převádět tak, jak to musí udělat na přechodu pro chodce. Před vjetím na tento přejezd se však musí přesvědčit, zda nehrozí sebe nebo jiné účastníky silničního provozu. Řidiče přijíždějících vozidel nesmí donutit ke změně směru, nebo rychlosti jízdy.</p>

Při jízdě na kole je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- kontrolu technického stavu před počátkem akce provádí vedoucí, před každou jednotlivou jízdou pak uživatel kola,
- před jízdou vždy zkontrolujte utažení matic a šroubů, stav pneumatik a jejich nahuštění, stav a funkčnost brzd, funkčnost osvětlení, napnutí a promazání řetězu, čistotu světel a odrazek,
- technické požadavky na jízdní kola a povinná výbava musí odpovídat požadavkům dle přílohy č. 13 k vyhlášce č. 341/2002 Sb. (brzdy, světla, odrazky atd.),
- za technický stav kola v případě úrazu dítěte do 15 let zodpovídá organizace pořádající danou akci, resp. její pověřený vedoucí (pokud v přihláškách na akci nepřevzmu tuto záruku na sebe rodiče dětí), nad 15 let je odpovědnost za stav kola dána okolnostmi, věkem a zkušeností cyklisty,
- světla a odrazky udržujte nezaprášené a nezablácené,
- za soumraku, v noci nebo v mlze se doporučuje používat svítilny s přerušovaným světlem (diodové svítilny), vepředu bílou, vzadu červenou,
- na kole vždy jezděte ve světlém a pestrém oblečení, používejte fluorescentní a reflexní doplňky,
- při jízdě skupiny musí být vždy přítomna osoba starší 15 let, lépe by však vždy měl jet vepředu a vzadu plnoletý vedoucí, vždy po určité době je nutno počkat na nejslabší účastníky (zejména před odbočkami a křižovatkami),
- při jízdě nejezte, nepijte, nekuřte a netelefonujte,
- na kole se nesmí vozit předměty, které by znesnadňovaly řízení či ohrožovaly ostatní účastníky silničního provozu,
- kolo nesmí jet po dálnici a po silnici vyhrazené pouze pro motorová vozidla,
- cyklista nesmí vést za jízdy druhé jízdní kolo, ruční vozík, psa nebo jiné zvíře,
- vede-li cyklista své kolo, smí je vést po chodníku, neohrozí-li tím chodce, jinak jej vede při pravé krajnici nebo u pravého okraje vozovky,
- na cyklistickou akci s sebou vždy vezměte lékárníčku pro poskytnutí první pomoci a soupravu nářadí na opravu kol,
- doporučuje se jednou ročně dát kolo na kontrolu a seřízení do odborného servisu (před sezónou),
- doporučuje se používat cyklistickou přilbu všem osobám (i plnoletým), jak při jízdách po pozemních komunikacích, tak i v terénu (menší riziko úrazu hlavy),
- doporučuje se zabezpečovat kolo zámkem i při krátkodobém opuštění.

KURZ VODNÍ TURISTIKY (VODÁCKÉ AKCE)

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnicí stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž min. 1 osoba musí být pedagog. pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popř. odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Před zahájením kurzu vodní turistiky zjistí vedoucí kurzu stupeň plavecké vyspělosti žáků. Vedoucí kurzu odpovídá za zhodnocení stavu sjízdnosti trasy. **Pedagogický pracovník odpovídá nejvýše za pět kanoí (kajaků) nebo za dvě pramice (rafty)**. Při obtížnějších podmínkách vedoucí kurzu počet lodí na jednoho pedagoga sníží.

Žáci jsou vybaveni při jízdě plovací vestou, při jízdě na divoké vodě nebo obtížně sjízdných propustech plovací vestou a přilbou. Pokud se v průběhu jízdy na divoké vodě podmínky zhorší nebo se zvýší riziko, vedoucí kurzu jízdu přeruší nebo sjíždění ukončí.

Vodácké akce je možné pořádat pouze s trenérskou kvalifikací pro jízdu na lodích. Vedoucí musí absolvovat zvláštní školení bezpečnosti práce a získat příslušnou kvalifikaci cvičitele či vedoucího vodní turistiky.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- kurzu vodní turistiky se mohou účastnit pouze plavci,
- při sjíždění řek je třeba sledovat i hygienický stav vody, neboť může dojít k jeho až zdraví ohrožujícímu zhoršení buď havárií či nekázní původců tekutých odpadů,
- na tekoucí vodě (řeka) by měla být k použití loďka se záchranným kruhem (i nafukovacím) upevněným na laně o délce alespoň 10 m.

HORSKÁ TURISTIKA

Před zahájením kurzu musí být účastníci poučeni školou o vhodné výstroji. Při nástupu na kurz je provedena určeným pedagogickým pracovníkem její kontrola. Bez potřebného vybavení nemohou být žáci do kurzu přijati.

Zákonní zástupci žáka a zletilý žák předloží před odjezdem prohlášení o tom, že je žák zdravý. Rovněž se doporučuje před zahájením kurzu sjednat pojistnou smlouvu s pojišťovnou. (jednorázové úrazové připojištění žáků, pojištění pedagogických pracovníků z odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu povolání).

Kurzy vedou pedagogičtí pracovníci, kteří odpovídají za činnost instruktorů. Jejich činnost řídí a kontroluje vedoucí kurzu. Zároveň kontrolují dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

Žáci se dělí do družstev podle výkonnosti. **Družstvo má nejvíce 15 členů**, pokud není zvláštními předpisy a touto směrnicí stanoven pro některé činnosti počet nižší. Družstvo žáků škol a tříd samostatně určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tvoří polovina nejvyššího počtu žáků třídy stanoveného zvláštním předpisem (§ 11 vyhlášky č. 73/2005 Sb.).

Počet pedagogických pracovníků nesmí být menší než počet družstev. Kurzy s počtem do 30 žáků musí doprovázet tři zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Pedagogičtí pracovníci a instruktoři jsou povinni dbát na úroveň pohybové vyspělosti, předchozí výcvik, výkonnost a zdravotní stav žáků. Během kurzu (výletu) přihlížejí k aktuálnímu počasí, zařazují včas a v přiměřené míře přestávky pro odpočinek. O trase a časovém plánu kurzu (výletu) musí být informován vedoucí kurzu, popřípadě odpovědný zástupce ubytovacího zařízení.

Při horské turistice je pedagogický pracovník povinen seznámit žáky s možným nebezpečím hrozícím v horách. Při horských túrách se musí důsledně respektovat momentální zdravotní stav žáků, aktuální podmínky (zejména povětrnostní), značení a pokyny Horské služby.

Před začátkem túry pedagogický pracovník informuje vedoucího kurzu a odpovědného zástupce ubytovacího zařízení o směru, cíli túry a o předpokládaném čase návratu. Pedagogický pracovník hlásí těmto osobám, pokud to situace umožňuje, eventuální zdržení.

Na horskou túru doprovázejí družstvo nebo skupinu žáků vždy nejméně dvě zletilé osoby, které jsou plně způsobilé k právním úkonům a v pracovněprávním vztahu ke škole, přičemž minimálně jedna osoba musí být pedagogickým pracovníkem.

Přesuny v horách jsou vždy mnohem náročnější. Převýšení 100 m je totéž jako vzdálenost 1 km na rovině, převýšení 1 km je totéž jako vzdálenost 10 km na rovině. Proto vzdálenost 10 km s převýšením 500 metrů musíme počítat jako vzdálenost 15 km (dle bývalých zátěžových norem

tedy maximální túra pro třináctileté děti). Vysokohorská turistika (nad 2500 metrů nad mořem) by měla být pro akce s dětmi zcela vyloučena a má zvláštní pravidla.

Pamatujte na rizika hor:

- náhlé změny počasí: déšť, sníh, mlha, ochlazení apod.,
- blesk: vysoký počet lidí v horách bývá usmrcen bleskem, v případě blížící se bouřky je tedy nutno okamžitě sestoupit z hřebenu dolů jakýmkoli bezpečným terénem (i mimo cesty), vzdálit se zabezpečovacím kovovým lávkám, lanům, řetězům, odložit kovové části výstroje – nejlépe cca 20 metrů od sebe a co nejvýše (improvizovaný hromosvod),
- prudké svahy a skály: vyhnout se rizikovým místům,
- laviny: vyhnout se rizikovým místům, respektovat doporučení a výstrahy horské služby,
- kluzký terén (sníh, led, tráva): je nutno věnovat velkou pozornost obuvi, hladkou a zejména koženou podrážku je nutno vyloučit, v případě uklouznutí na prudkém svahu je důležité roztáhnout ruce a nohy a zabránit tak „kutálení“.

Bud'te vybaveni vhodnými prostředky a pomůckami, mezi které patří zejména:

- mobilní telefon, měli bychom mít zapsané či v mobilu uložené číslo na horskou službu (mezinárodní tísňové volání z mobilu: 112),
- píšťalka (nejlépe vícetónová, jejíž tón nesplyne s hvízdáním větru),
- spolehlivá baterka (nejlépe čelovka) + náhradní baterie,
- termoizolační fólie,
- lano, barevné (lavinové) šňůry,
- lékárnička první pomoci (úrazová),
- pláštěnka,
- sluneční brýle (i v zimním období),
- opalovací krém (i v zimním období).

V horách má velký význam dbát na tepelnou pohodu:

- tepelná pohoda je dána zejména jako součinitel teploty, rychlosti větru (případně u lyžařů i rychlosti pohybu při sjezdu) a vzdušné vlhkosti (vlhký vzduch má vyšší tepelnou vodivost, tj. rychleji odvádí teplotu od oblečení a těla, vlhko dokáže zničit většinu tepelných izolací, tepelná vodivost vody je 240krát vyšší než nehybného suchého vzduchu),
- nejhorší kombinací je proto vlhko (zpotení, mlha, déšť), chladno a vítr (např. při teplotě -8°C a rychlosti větru vyšší než 20 m/s se na odkrytých částech pokožky objevují první omrzliny již po 1 minutě),
- zemřít podchlazením lze i v nejteplejších oblastech, pokud je vysoká vzdušná vlhkost a vichřice, roli hraje samozřejmě otužilost a kvalita oděvu,
- v horách se intenzivně namáháme a můžeme mít pocit tepla až horka, ale pot a povrch těla je větrem silně ochlazován, takže nastydneme, či nás naopak slunce spálí (možné je i obojí současně),
- v horách vždy nosíme alespoň tričko a rezervní oblečení dle ročního období v batohu,
- vhodná je termoizolační fólie pro případ nuceného bivaku,
- nevhodné je řešení chladu pomocí alkoholu, neboť ten potlačuje pouze pocit vnímání chladu, nikoli jeho účinky, alkohol navíc zrychluje oběh krve a způsobuje otevírání pórů na kůži a tím urychluje ochlazování organismu, což celou situaci ještě zhoršuje (navíc vše můžeme snáze podcenit, nehledě na otázku orientace, správného a střídavého rozhodování apod.),

- k omrzlinám může dojít i z důvodu seškrcení cévního oběhu příliš těsným a svírajícím oděvem (např. malé ponožky, těsné boty, příliš utažené gumy u prádla), nebo špatně seřazenými popruhy batohů, nedostatkem pohybu, nedostatečnou stravou, vyčerpáním, přemírou alkoholu, drog nebo jiných omamných látek, dotykem s kovem a olejem apod.,
- tepelná pohoda je důležitá i z opačného hlediska, tzn. přehřátí nebo zpocení, po 15 minutách chůze bychom měli udělat zastávku a svléci přebytečný oděv, naopak při zastavení se hned přiobléknout, abychom neprochladli,
- optimální tepelný komfort závisí na naší činnosti, pro spánek to je minimálně 25 °C, pro odpočinek na místě 20 °C, pro pochod minimálně 5 °C, oblečení by proto mělo mít takové izolační vlastnosti, aby bylo dosaženo nejméně uvedených teplot při daných činnostech, ale aby nedocházelo k přehřívání organismu a nadměrnému pocení.

Je nezbytné dbát zvýšené opatrnosti a dodržovat následující pravidla:

- minimální počet účastníků horské túry jsou z bezpečnostních důvodů tři osoby,
- před odchodem vždy zkontrolovat vybavení účastníků túry (před chatou všichni ukážou, že mají čepici, rukavice, pláštěnku, návleky apod., nespoléhat jen na slovní potvrzení), chybějící části výstroje mohou mít za následek omrzliny, úrazy i smrt,
- je třeba pamatovat na výběr trasy podle denního času a ročního období (např. na jaře mohou být ve stínu zledovatělá místa, na sluncem ozářených svazích se častěji tvoří laviny apod.),
- pokud se děti bojí nějakého úseku cesty, mají závratě, úzkost apod., tak se jim nikdy nesmát, pokud možno se raději vrátit, v nouzi jim poskytnout záchranu a pomoc,
- pozor i na děti, které se ničeho nebojí a jednají bez rozmyšlení (riziko úrazu),
- v prudkém svahu hor (ale i na haldách starých dolů a ve svazích obecně) se nikdy nepohybovat po spádnicí pod sebou (padající kameny, klacky apod. jsou nebezpečné),
- na prudších svazích provádět výstup i sestup serpentínami,
- v případě pádu na záda či na hlavu postupovat opatrně, raději navštívit lékaře (riziko výronu krve do mozku, poškození páteře apod.).

Poznámka: Pokud je při horské turistice přítomen pedagog i externí pracovník s trenéřskou kvalifikací, je vhodné zodpovědnost rozdělit předem, např. ve smlouvě.

POUČENÍ O BEZPEČNOSTI - VZOR

Poučení o bezpečnosti

Před akcí vedoucí této akce prokazatelným způsobem poučí účastníky akce v rozsahu zde uvedeném:

DOHLED NAD ŽÁKY

Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled. Při tom se vychází z konkrétních podmínek a přihlíží zejména k vykonávané činnosti, věku žáků a jejich rozumovému rozvoji (vyspělosti), dopravním a jiným rizikům. O zajištění náležitého dohledu rozhoduje ředitel školy.

Podle rozhodnutí ředitele školy mohou dohled konat vedle pedagogických pracovníků i jiné osoby, které jsou zletilé, plně způsobilé k právním úkonům a jsou v pracovněprávním vztahu ke škole. Tyto osoby musí být prokazatelně poučeny o povinnostech dohledu.

Poučení žáků o bezpečnosti se zaměřuje zejména na tyto oblasti:

- trasa výletu, upozornění na místní specifika a nebezpečí (přírodní rezervace,...)
- zdravotní způsobilost žáků - akce se mohou zúčastnit pouze žáci zdravotně způsobilí (vedoucí vyžaduje potvrzení rodičů nebo zvláštní lékařské potvrzení podle náročnosti akce, zvaží, zda se jí mohou zúčastnit žáci po nemoci, žáci uvolnění z výuky některého předmětu, astmatici, alergici, apod.),
- seznámení žáků s režimem dne
- poučení žáků a ostatních účastníků o BOZP, požární ochraně, dopravní kázni, ekologických předpisech, nebezpečí pobytu v přírodě, zásadách slušného chování, návštěvním řádu, ubytovacím řádu, zákaz požívání alkoholu a návykových látek.
- počet zletilých osob pro vykonávání dohledu nad žáky. Povinnost žáků dbát pokynů těchto pracovníků.
- dodržování předpisů (dopravní kázeň,...) a metodických pokynů a zásad (střídání činností, dostatek odpočinku, přizpůsobení pohybových činností nejslabším účastníkům, sledování zdravotního stavu a potíží žáků, přiměřená zátěž žáků,...).
- bezpečnost a ochranu zdraví žáků - pohybové činnosti žáků jsou bezrizikové, je nutný vždy dohled ped. pracovníků

POVINNOSTI ŽÁKŮ

Každý žák je povinen:

- dodržovat ustanovení školního řádu i na výjezdní akci,
- řídit se pokyny vedoucího akce a všech dalších osob vykonávajících dohled,
- dodržovat stanovený režim dne,
- chovat se tak, aby neohrozil zdraví a bezpečnost svoje ani jiných osob, dbát na čistotu a pořádek, dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pravidla požární ochrany,
- řídit se pokyny provozovatelů ubytovacích a jiných zařízení, které během akce navštíví
- hlásit neprodleně každý úraz,
- hlásit neprodleně ztrátu osobní věci (za ztrátu, která bude hlášena opožděně, nepřebírá škola zodpovědnost),

POVINNOSTI ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ

- informovat školu o změně zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohly mít vliv na průběh akce,

BOZP A POŽÁRNÍ OCHRANA

Vedoucí výletu a osoba vykonávající dozor kontroluje a vyžaduje dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, jakož i dodržování pokynů žáky.

Kromě základních předpisů bezpečnosti a ochrany zdraví je nutné se řídit následujícími pokyny.

CHŮZE PO SILNICI

Při chůzi se skupina řídí pravidly silničního provozu, zejména

- skupina jde po chodníku vždy vpravo, nejvýše ve dvojstupu,
- tam kde nejsou chodníky, chodci chodí po levé krajnici (levý kraj vozovky) s tím, že na více zatížených či nepřehledných úsecích je bezpečnější, aby děti šly po jednom za sebou,
- nemůže-li jít organizovaný tvar po levé krajnici, se zvýšenou opatrností může jít po pravé straně vozovky; s vědomím rizik (osoby jdou po stejné straně vozovky jako jedoucí vozidla, uvidí vozidlo až v okamžiku, když je na stejné úrovni s ním),
- podle možností se vozovkám vyhýbáme úplně a volíme trasu přírodou,
- s dětmi jdou nejméně dvě dospělé osoby – jedna vpředu, druhá vzadu; pokud to není možné a se skupinou jde jako doprovod pouze jedna osoba, měla by jít vzadu, aby měla neustálý přehled o celé skupině a mohla udržovat pořádek a kázeň;
- vpředu jdoucí osoba vždy před křižovatkou (železničním přejezdem...) zastaví postup celé skupiny; teprve poté, co je celá skupina pohromadě, všichni přejdou,
- na vozovce je zakázáno hrát hry či soutěžit. Pozornost je co nejvíce zaměřena na provoz a na předvídání nebezpečných situací,
- upozorňujeme děti na vozidla, která nás míjejí, dítě se může snadno leknout, poryv vzduchu od nákladního automobilu může dítě vyvést z rovnováhy,
- zásady bezpečnosti dodržujeme i na polních a lesních cestách, na cyklostezkách

PROVOZ VE MĚSTĚ

- při výběru trasy pro přesun či hru je třeba volit vždy raději méně rušné silnice, nelze-li se jim zcela vyhnout,
- seznámit děti předem s cílem a trasou přesunu, pro jejich orientaci, poučit, jak se zachovat, pokud se ztratí,
- při chůzi po chodníku se pohybujeme vždy po pravé straně,
- rizika, která mohou vzniknout z pouliční zločinnosti; tou nejčastější jsou přepadení, kapesní krádeže,
- riziko představují i zvířata,
- sraz před odjezdem hromadnou dopravou volit s dostatečným časovým předstihem, při čekání na příslušný spoj je dobré udržet děti i jejich zavazadla pohromadě, přesuny v prostoru nádraží provádět hromadně, pouze na pokyn vedoucího, do dopravního prostředku nastupovat až na pokyn vedoucího
- zajistit léky na tlumení nevolnosti
- před výstupní stanicí dát včas pokyn k přípravě na vystoupení,